

СПОРАЗУМ О ПИТАЊИМА СУКЦЕСИЈЕ

Својинска трансформација капитала извршена према праву државе чланице СФРЈ на чијој територији предузеће има седиште, не доводи до промене својинско-правног режима на непокретности која се налази на територији Републике Србије а која је у режиму друштвене својине.

Из образложења:

„Предмет тужбеног и противтужбеног захтева о којима је одлучено побијаном одлуком, суштински се везује за својинско правни статус на непокретности – пословном простору који се налази у згради бр. 1, улаз бр. 97, приземље, број пословног дела 1, у површини од 210,50 м², уписан у листу непокретности бр. 14525 КО Врање. Имајући у виду да је наведени пословни простор изграђен и да је над истим првобитно засновано стварно право коришћења и располагања својствено за време важења ранијег уставно - правног уређења (СФРЈ), да је након тога дошло до распада СФРЈ и успостављања новог уставног уређења, правилно су нижестепени судови приликом доношења одлуке пошли од законских и подзаконских аката којима је регулисана сукцесија између држава чланица бивше СФРЈ и имовинска права правних и физичких лица једне држава чланице у другој држави чланици.

Не могу се прихватити као основани ревизијски наводи да се ваљаност побијаног уговора о купопродаји заснива непосредно на Споразуму о питањима сукцесије који је ступио на снагу 02.06.2004. године. Није спорно да се наведеним Споразумом (прилог Г) у члану 2, став (1) (а) предвиђа да ће права на покретну и непокретну имовину која се налази на територији Државе сукцесора и на коју су грађани или друга правна лица СФРЈ имали право на дан 31.12.1990. године бити призната, заштићена и враћена у првобитно стање од стране те Државе у складу са утврђеним стандардима и нормама међународног права, и то независно од националности, држављанства, боравишта или пребивалишта таквих лица. У ставу 2. тачка 2 Споразума гарантује се да ће уговори закључени између грађана или других правних лица СФРЈ почев од 31.12.1990. године, укључујући и оне закључене од стране јавних предузећа, бити поштовани без икакве дискриминације. Предвиђено је да ће свака Држава сукцесор обезбедити извршавање обавеза на основу таквих уговора, у случајевима где је распадом СФРЈ било онемогућено извршавање таквих уговора. Међутим, гаранција поштовања уговора закључених након 31.12.1990. године не значи да ће се признати генерална правна обавезност свим уговорима, већ само оним који су закључени у складу са јавним поретком и императивним прописима Републике Србије из области на коју се ти уговори односе.

Непосредна примена наведеног Споразума на којој инсистира првотужени, значила би да, пошто је на дан 31.12.1990. године спорна непокретност била у друштвеној својини, са правом коришћења установљеног у корист предузећа „Планика индустријски комбинат ТОЗД – Трговачка мрежа“, из Крања Република Словенија, према Споразуму о сукцесији, то право се и гарантује његовом носиоцу. Међутим, због чињеница да је током 1997. године дошло до својинске трансформације наведеног привредног друштва из Словеније, по ком основу је наведено привредно друштво спорном непокретношћу располагало као приватном својином, поставља се питање да ли је извршеном својинском трансформацијом капитала, дошло и до промене својинско правног режима на спорној непокретности за коју је утврђено да је била у друштвеној својини. Одговор на наведено питање не може се наћи у Споразуму о

сукцесији, јер Споразум не регулише питања трансформације друштвене својине у друге облике својине, па зато у својој непосредној примени има ограничен домашај.

Имајући у виду да је својинска трансформација извршена према праву Републике Словеније на чијој територија наведено предузеће има седиште, а да је за регулисање питања трансформације друштвене својине у друге облике својине (приватну својину) на непокретностима на територији Републике Србије, меродавно право Републике Србије, као место налажења непокретности, закључење билатералног уговора између Републике Србије и Републике Словеније представља пут за разрешење питања дејства својинске трансформације извршене у једној држави чланици, на имовину која се налази на територији друге државе чланице бивше СФРЈ. Да су Споразумом о сукцесији установљени само принципи као општа правила којим би државе чланице бивше СФРЈ требале да се руководе, а да је коначно решење имовинско правних питања требало бити решено на основу билатералних уговора, произлази и из члана 4.(Г) и 5.(Г) Споразума.

Како билатерални уговор није закључен, односно није успостављен дипломатски реципроцитет, непосредна примена Споразума о сукцесији зависила би евентуално од фактичког реципроцитета и једнообразног поступања словеначких судова поводом истоврсних захтева наших лица, о чему нема јасних доказа. Обавештење органа управе (надлежног министарства) наше државе на које се позива првотужени у ревизији, а којим се потврђује да се нашим лицима враћа имовина у Републици Словенији, није доказ фактичког реципроцитета, будући да није позната врста захтева и правни основ по ком је удовољено тим захтевима, па се не може закључити да у истоврсним чињенично правним ситуацијама као што је предмет овог спора, словеначки судови или други надлежни органи усвајају захтеве наших правних лица и признају својинску трансформацију извршену према праву Републике Србије.

Све напред наведено је од значаја, јер је побијаним уговором о купопродаји располагамо непокретношћу у друштвеној својини, чији је фактички корисник домаће правно лице. Како је напред речено, својинска трансформација извршена над предузећем „Планика индустријски комбинат ТОЗД – Трговачка мрежа“, из Крања Република Словенија, у недостатку билатералног споразума, не би могла аутоматски да доведе и до промене својинско правног режима на самој непокретности, а како је право коришћења на средствима у друштвеној својини било строго ограничено у погледу могућности отуђења и располагања истим, те се ни располагање од стране њихових носилаца не може аутоматски прихватити.

У периоду закључења Уговора о купопродаји који је предмет побијања по тужби, Закон о приватизацији („Службени гласник РС“ бр. 38/2001 и 18/2003) није садржао изричите одредбе о начину трансформације друштвене својине у приватну за имовину на којој су правна лица са седиштем ван територије Републике Србије били уписани као носиоци права коришћења. Међутим, Законом о промету непокретности („Службени гласник СРС“ број 42/98), био је прописан поступак отуђења непокретности из друштвене (или државне) својине. У конкретном случају, правилно су нижестепени судови закључили да приликом закључења уговора о купопродаји нису испоштоване императивне одредбе чл. 12, 13. и 14. Закона о промету непокретности („Службени гласник СРС“ број 42/98), па је правилан закључак да је уговор о купопродаји непокретности који је тужени закључио са друштвом из Словеније, погођен санкцијом ништавости која је изричито прописана у одредби члана 14. став 3. наведеног закона.

У складу са наведеним, неоснован је противтужбени захтев туженог за утврђење права својине на спорном пословног простору, јер то право не може заснивати на уговору о купопродаји који је ништав.

Основано ревидент у ревизији указује на супрематију потврђених међународних уговора у односу на законе и друге опште акте донетих у Републици Србији поводом статуса имовине лица бивших чланица СФРЈ, а која се налази на територији Републике Србије, али наведено не утиче на правилност побијане одлуке из напред наведених разлога.“

(Сетенца из пресуде Врховног касационог суда Прев 247/2021 од 24.6.2021. године, утврђена на седници Грађанског одељења од 7.12.2021. године)